

קנאביס ותגובות חיסוניות

השימוש בקנאביס הרפואי וההתייחסות אליו כאל טיפול משלים ותומך מציעים כיום את האלטרנטיבה הטבעית והיעילה לחולים המתמודדים עם קשת רחבה של מחלות ומצבי בריאות שונים. צריכת הקנאביס הרפואי יכולה לסייע להם בהרגעה ובשיפור מצב הרוח, בהקלה על התמודדות עם בחילה והקאות, בשיפור תיאבון, בשיפור איכות השינה, בהקלה על התכווצויות שרירים, בהפחתת תדירותם של ההתקפים האפילפטיים ובקיצור הזמן שהם נמשכים, וכמובן, גם במניעת כאב והפגתו. מלבד פשטותו, זמינותו והיותו, לרוב, נטול תופעות לוואי, שילוב השימוש בקנאביס עם הטיפולים הרפואיים המסורתיים, הוכח כיעיל וכמשפר באופן משמעותי את איכות חייהם של החולים המשתמשים בו. כתוצאה מכך, תוכנית מתן הקנאביס הרפואי ברישיון של משרד הבריאות הישראלי מאפשרת לקבל אישור לשימוש בו למבחר התוויות מגוונות מחולים באיידס, דרך המתמודדים עם אפילפסיה או מחלות אוטואימוניות וכלה בסרטן, כשכל אחד מהחולים בסוגי המחלות השונות נהנה מאספקט אחר של יכולותיו של הקנאביס.

קנאביס ומערכת החיסון

על אף שיתרונות שימוש בקנאביס רפואי בשיכוך הכאבים הכרוניים מוכרים וידועים בציבור, פעולת הקנאביס (ובפרט, רכיביו הפעילים - ה-THC וה-CBD) כנוגד דלקות, מוכרת לציבור הרבה פחות. כך שכיום, חלק גדול ממשתמשי הקנאביס הקבועים (ואף הרופאים המטפלים בהם), נוטים שלא להיות מודעים להשפעה המדכאת-חיסונית הרחבה שעלולה להיגרם למשתמשים בו.

בעוד, שמחד, ניתן לרתום תכונות אלו של קנאביס רפואי לטיפול יעיל וטבעי למצבים בהם נדרשת התמודדות עם דלקת (למשל, במחלות האוטואימוניות או במחלות המעי הדלקתיות), מאידך, שימוש בו אף עלול להשפיע לרעה ולהזיק לתגובות החיסוניות הנדרשות בעת זיהום או, אפילו, להחליש / למתן את תגובותיה של המערכת החיסונית כנגד התאים הסרטניים. למשל בעת מגפת הקורונה, כתוצאה מאופציה זו, במספר מדינות בהן הפך השימוש לקנאביס חוקי (כדוגמת קנדה), הזהירו רשויות הבריאות את צרכני הקנאביס מהסיכון האפשרי הקיים בצריכת הקנאביס בשלביה **הראשונים** של מחלת הקורונה.

כך שברור לגמרי כי התעורר צורך לבחון מחקרית האם תכונותיו נוגדות הדלקת של הקנאביס הרפואי אכן משפיעות על מערכת החיסון ותאיה בעת מתן חיסונים, והאם תכונות אלו עלולות לפגוע בתהליכי יצירת נוגדנים אחר מתן החיסון, ובכך, בעצם, לגרום לעליית הסיכון להדבקה ולהחרפת הסימפטומים הקליניים בעת המחלה. נושא זה נבדק בשני מחקרים בולטים שהתפרסמו בשנים האחרונות.

השפעת הקנאביס על קורונה

ב**מחקר** שנערך בשנת 2022 בביה"ח העמק בישראל, נבדקה תגובתם החיסונית של 154 משתתפים לחיסון הקורונה. המשתתפים במחקר היו חולי סרטן מהמחלקה האונקולוגית בבית החולים ומתנדבים בריאים כאלה הצורכים קנאביס וגם כאלה שלא. במחקר זה נערכה השוואה בין רמת ייצור נוגדנים נגד וירוס הקורונה אחר מתן חיסון הדחף השלישי. במהלכו נלקחו בדיקות דם מהמשתתפים ונערכה בדיקה סרולוגית, טרם מתן החיסון ולאחריו, לכימות רמות ה-IgG כנגד חלבוני המעטפת של הווירוס.

התוצאות הראו כי לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין רמת ייצור הנוגדנים שלאחר החיסון בקבוצות השונות, ורמת הנוגדנים הכללית שבדמם של כלל המשתתפים (הבריאים וחולי הסרטן כאחד) לא הושפעה מצריכת קנאביס רפואי. בנוסף לעובדה שייצור נוגדנים אחר חיסון הקורונה הינו יעיל במידה השווה בין אנשים בריאים לחוליים בסרטן, ממחקר זה נראה גם כי שימוש בקנאביס הרפואי אינו גורם לפגיעה ביכולתה של מערכת החיסון להתמודד כנגד וירוס הקורונה.

השפעת CBD על המערכת החיסונית

במחקר אחר, מוקדם יותר, שפורסם בתחילת שנת 2020, עסקו החוקרים בהשפעותיו האפשריות של ה-CBD על המערכת החיסונית, לטוב ולרע. במחקר זה, יצאו החוקרים מתוך ההנחה, כי על אף שהתרופה Epidiolex® המבוססת על קנאבידיול (CBD) אושרה לאחרונה על ידי מנהל המזון והתרופות האמריקאי (FDA) לטיפול בצורות נדירות של אפילפסיה בחולים מגיל שנתיים ומעלה, כלל ההשפעות של ה-CBD על הגוף האנושי עדיין אינן נהירות די צרכן, ויתכן, כי, במקביל לתועלותיו הרבות, ה-CBD עלול להשפיע על המערכת החיסונית ולדכא אותה, במקרים בהם היא זקוקה דווקא לחיזוק.

זאת, מאחר וחסינות (שהיא תוצאה של מערכת חיסונית תקינה) נשמרת באמצעות סוגי תאים שונים הפועלים יחד כדי לספק לגוף את ההגנה מפני פולשים זרים, ובמקביל להימנע מתגובות נגד חלבונים עצמיים (מחלות אוטואימוניות). לפיכך, תגובה חיסונית מתאימה תדרוש איזון המווסת בין תגובות חזקות כנגד גורמים חיצוניים זרים, אבל תגובות מוגבלות או חוסר תגובה כנגד גורמים פנימיים-עצמיים.

מסקנת המחקר היא כי בסך הכל, הנתונים תומכים באופן מוחץ בתיאוריה ש-CBD מדכא את מערכת החיסון וכי המנגנונים כוללים דיכוי ישיר של הפעלה של סוגי תאי חיסון שונים, אינדוקציה של אפופטוזיס וקידום של תאים מווסתים, שבתורם, שולטים במטרות אחרות של תאי חיסון.

לסיכום

למרות שהשימוש ב-CBD נחשב כנטול תופעות לוואי (או לפחות ככזה שתופעות הלוואי בו מצומצמות עד למינימום, יחסית לאופציות האחרות), חשוב להיות ערים גם לקיומן של חריגות. גם בתחום זה, בדומה לשאר תחומי המחקר העוסקים בקנאביס על רכיביו הפעילים השונים, החוקרים עדיין מודים כי רב הנסתר על הגלוי, וכי קיים צורך אמיתי להמשיך ולחקור את התחום לעומקו. ובינתיים, כל שנותר לנו הוא להיות זהירים, לעשות שימוש מבוקר בקנאביס הרפואי וב-CBD בהנחיית רופא או איש מקצוע בתחום, ולהיות ערים לגוף שלנו ולכל תופעה חריגה.